

1) Co w praktyce oznaczają pojęcia „alimenty” i „obowiązek alimentacyjny”? Kto jest uprawniony do pobierania świadczenia alimentacyjnego i na kim spoczywa obowiązek jego wypłaty?

Kodeks rodzinny (*Simejnyj Kodeks Ukrainy*) reguluje stosunki rodzinne między małżonkami, rodzicami i dziećmi, matką i ojcem dziecka, a także między innymi określonymi w nim członkami rodziny, przyznając tym osobom pewne prawa i nakładając na nie pewne obowiązki.

Pojęcie „świadczeń alimentacyjnych” w rozumieniu ukraińskiego prawa rodzinnego oznacza zapewnienie danej osobie warunków niezbędnych do życia, wychowania, rozwoju itd.

Obejmuje to zaspokojenie podstawowych potrzeb danej osoby (w szczególności wyżywienia, odzieży, rekreacji, edukacji i opieki medycznej). Prawo do świadczeń alimentacyjnych jest szczególnym prawem podmiotowym o charakterze majątkowym. Można z niego korzystać na podstawie umowy lub decyzji sądu (świadczenia alimentacyjne/alimenty).

Osoby wymienione powyżej są również zobowiązane do świadczeń alimentacyjnych na rzecz innych osób, jeżeli zaistnieją określone okoliczności. Alimenty można uiszczać dobrowolnie lub na podstawie orzeczenia sądu.

Alimenty (zwane dalej „świadczeniami alimentacyjnymi” lub „alimentami na dziecko”) to świadczenia należne zgodnie z prawem od:

- jednego z rodziców na rzecz dziecka niepełnoletniego (art. 180 kodeksu rodzinnego);
- obojga rodziców na rzecz dziecka niepełnoletniego (art. 198 i 199 kodeksu rodzinnego);
- dorosłego dziecka na rzecz rodziców (art. 202 kodeksu rodzinnego);
- małżonka na rzecz współmałżonka (art. 75 kodeksu rodzinnego);
- byłego małżonka na rzecz byłego współmałżonka (art. 76 kodeksu rodzinnego);
- partnera na rzecz współpartnera odmiennej płci, z którym nie pozostaje w formalnym związku małżeńskim (art. 91 kodeksu rodzinnego).

Konieczne może być również pokrycie dodatkowych kosztów utrzymania dziecka ze względu na szczególne okoliczności (np. rozwój umiejętności dziecka, czy chorobę) lub rodziców (ze względu na poważną chorobę, niepełnosprawność lub niedołążność).

Ponadto ukraińskie prawo rodzinne przewiduje odpowiedzialność dziadków za utrzymanie wnuków; odpowiedzialność wnuków lub prawnuków za utrzymanie dziadków lub pradziadków; odpowiedzialność za utrzymanie rodzeństwa; odpowiedzialność przybranych rodziców za utrzymanie przybranych dzieci; odpowiedzialność innych osób za utrzymanie dziecka; odpowiedzialność przybranych dzieci za utrzymanie przybranych rodziców oraz odpowiedzialność danej osoby za utrzymanie osób, z którymi zamieszkiwała jako rodzina do czasu osiągnięcia przez te osoby pełnoletności.

2) Do jakiego wieku dziecko ma prawo do otrzymywania świadczeń alimentacyjnych? Jaka jest różnica między przepisami prawa dotyczącymi alimentów na dzieci i na dorosłych?

Zgodnie z art. 180 kodeksu rodzinnego rodzice są odpowiedzialni za utrzymanie dziecka do czasu osiągnięcia przez nie pełnoletności, czyli do ukończenia 18. roku życia.

Odpowiedzialność rodziców za utrzymanie dziecka powstaje z chwilą jego urodzenia się i trwa aż do osiągnięcia przez nie pełnoletności. Odpowiedzialność ta nie wygasa nawet w przypadku, gdy dziecko przed osiągnięciem pełnoletności uzyska pełną zdolność do czynności prawnych w wyniku zawarcia związku małżeńskiego po obniżeniu wieku małżeńskiego tego dziecka.

Jeśli dorosłe dziecko kontynuuje naukę i w związku z tym wymaga wsparcia finansowego, rodzice mają obowiązek utrzymywać je do ukończenia przez nie 23. roku życia, pod warunkiem, że rodzice mają do tego środki (art. 199 kodeksu rodzinnego).

Odpowiedzialność za utrzymanie dziecka spoczywa w równym stopniu na matce i na ojcu i nie jest wspólna, lecz osobista i indywidualna. Rodzice są odpowiedzialni za utrzymanie dziecka bez względu na swój stan cywilny (np. w przypadku dziecka pozamałżeńskiego). Obowiązek utrzymania dziecka pozostaje w mocy nawet wtedy, gdy dziecko urodziło się w związku małżeńskim, który został następnie unieważniony, lub gdy rodzice zostali pozbawieni praw rodzicielskich.

Odpowiedzialność za wypłacanie świadczeń alimentacyjnych na rzecz innej osoby powstaje pod pewnymi warunkami i z uwzględnieniem wszystkich okoliczności wzajemnych relacji.

Przepisy regulujące obowiązek alimentacyjny na dziecko i na osobę dorosłą różnią się pod względem przesłanek powstania takiego obowiązku, wysokości świadczenia i jego beneficjentów.

3) Czy odpowiedzialność za utrzymanie dziecka wygasa automatycznie po osiągnięciu przez nie pełnoletności? Kiedy dziecko osiąga pełnoletność? Jeżeli odpowiedzialność wygasa automatycznie, proszę wskazać podstawę prawną.

Zgodnie z art. 6 kodeksu rodzinnego osoba, która nie osiągnęła pełnoletności, ma status prawny dziecka. Termin „małoletni” w prawie ukraińskim oznacza dziecko, które nie ukończyło czternastu lat. Termin „młodociany” w prawie ukraińskim oznacza dziecko w wieku od piętnastego do osiemnastego roku życia.

Zgodnie z normami prawa cywilnego dana osoba osiąga pełnoletność w wieku osiemnastu lat (art. 34 kodeksu cywilnego Ukrainy – *Cywilnyj Kodeks Ukrainy*).

Zgodnie z art. 188 kodeksu rodzinnego tylko wyrok sądu może zwolnić rodziców z obowiązku utrzymania dziecka i to wyłącznie w sytuacji, gdy zarobki dziecka znacznie przewyższają dochody każdego z rodziców i w pełni zaspokajają potrzeby dziecka. Jeżeli dziecko przestało uzyskiwać dochód lub jego dochód zmniejszył się, można dochodzić przed sądem przywrócenia obowiązku utrzymania.

Ponadto art. 189 kodeksu rodzinnego przewiduje, że rodzice mogą zawrzeć umowę o alimenty na dziecko, w której określają wysokość i częstotliwość płatności. Postanowienia umowy nie mogą naruszać praw dziecka określonych w kodeksie. Umowa musi być sporządzona na piśmie i poświadczona przez notariusza.

Zgodnie z art. 190 kodeksu rodzinnego rodzic, z którym dziecko mieszka, oraz rodzic, który mieszka oddzielnie od dziecka, mogą, za zgodą organu opiekuńczego, zawrzeć umowę o ustaniu prawa do alimentów na dziecko w związku z przeniesieniem własności nieruchomości (domu, mieszkania, działki gruntowej itp.).

Umowa taka musi być poświadczona przez notariusza. Zgodnie z taką umową nabycie własności nieruchomości następuje z chwilą wpisania prawa własności do rejestru publicznego zgodnie z wymogami prawa. Własność nieruchomości dziecko nabywa samodzielnie lub razem z rodzicem, z którym dziecko mieszka, jako współwłaściciele. Jeżeli taka umowa została zawarta, rodzic, z którym dziecko mieszka, zobowiązuje się do samodzielnego utrzymania dziecka.

Zawarcie umowy nie zwalnia rodzica, który zamieszkuje oddzielnie od dziecka, z obowiązku ponoszenia dodatkowych kosztów utrzymania dziecka.

Art. 198–200 kodeksu rodzinnego stanowią również, że rodzice utrzymują swoje dorosłe dzieci wymagające wsparcia finansowego, pod warunkiem że rodzice mają do tego środki.

Jeżeli dorosłe dziecko kontynuuje naukę i w związku z tym potrzebuje wsparcia finansowego, rodzice są odpowiedzialni za jego utrzymanie do momentu ukończenia przez nie dwudziestego trzeciego roku życia, pod warunkiem że rodzice mają do tego środki. Prawo do świadczeń alimentacyjnych wygasa z chwilą zakończenia nauki przez dziecko.

Rodzic, z którym zamieszkuje dziecko, oraz dziecko, które kontynuuje naukę, mają prawo wytoczyć powództwo sądowe o alimenty.

Sąd ustala wysokość świadczenia alimentacyjnego na rzecz pełnoletniego dziecka jako stałą kwotę pieniężną lub jako udział w zarobkach (dochodach) osoby zobowiązanej do świadczenia alimentacyjnego, z uwzględnieniem okoliczności określonych w art. 182 kodeksu.

Przy ustalaniu wysokości świadczenia alimentacyjnego wypłacanego przez jedno z rodziców, sąd bierze pod uwagę zdolność drugiego z rodziców, jego małżonka lub pełnoletniego dziecka do zapewnienia środków utrzymania.

4) W jaki sposób i komu wypłaca się świadczenia alimentacyjne?

Zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego do świadczeń alimentacyjnych uprawnieni są:

1. Współmałżonek, który jest niezdolny do pracy i potrzebuje wsparcia finansowego, pod warunkiem że drugi z małżonków dysponuje wystarczającymi środkami do jego zapewnienia (art. 75 kodeksu rodzinnego).

Zgodnie z art. 76 kodeksu rodzinnego rozwiązanie małżeństwa nie powoduje wygaśnięcia prawa do świadczeń alimentacyjnych nabytego w trakcie trwania małżeństwa.

Po rozwiązaniu małżeństwa dana osoba ma prawo do świadczeń alimentacyjnych, jeżeli stała się niezdolna do pracy przed rozwiązaniem małżeństwa lub w ciągu roku od daty rozwiązania małżeństwa i potrzebuje wsparcia finansowego, pod warunkiem że był małżonek dysponuje środkami do jego zapewnienia.

Do świadczeń alimentacyjnych jest również uprawniona osoba, która po upływie roku od dnia rozwiązania małżeństwa stała się niepełnosprawna, a jej niepełnosprawność wynika z bezprawnego zachowania byłego małżonka wobec niej w trakcie trwania małżeństwa.

Jeżeli w chwili rozwiązania małżeństwa małżonkowi pozostało nie więcej niż pięć lat do osiągnięcia określonego prawem wieku emerytalnego, zachowuje on prawo do świadczeń alimentacyjnych po osiągnięciu wieku emerytalnego, pod warunkiem że w czasie trwania małżeństwa zamieszkiwał wspólnie z małżonkiem przez co najmniej dziesięć lat.

Jeśli z powodu wychowywania dziecka, prowadzenia gospodarstwa domowego, opieki nad członkami rodziny, choroby lub innych istotnych okoliczności jeden z małżonków nie był w stanie zdobyć wykształcenia, znaleźć zatrudnienia lub porównywalnego rozwiązania, małżonek ten ma prawo do świadczeń alimentacyjnych w przypadku rozwiązania małżeństwa, nawet jeśli jest zdolny do pracy, pod warunkiem, że potrzebuje wsparcia finansowego i że jego byłym współmałżonkiem dysponuje środkami do zapewnienia takiego wsparcia.

W tym przypadku prawo do świadczeń alimentacyjnych zachowuje się przez trzy lata od dnia rozwiązania małżeństwa.

Art. 77 i 78 kodeksu rodzinnego stanowią, że świadczenia alimentacyjne na rzecz jednego z małżonków świadczone na podstawie umowy przyjmują formę rzeczową lub pieniężną.

Świadczenia alimentacyjne na podstawie orzeczenia sądu są co do zasady świadczone w formie pieniężnej.

Świadczenia alimentacyjne wypłaca się co miesiąc. Za obopólną zgodą byłych małżonków można je wypłacać z góry.

Małżonkowie mają również prawo do zawarcia umowy o świadczenia alimentacyjne na rzecz jednego z nich, w której mogą ustalić warunki, wysokość i częstotliwość świadczenia.

Umowa musi być sporządzona na piśmie i poświadczona przez notariusza.

Jeżeli jedno z małżonków nie wykonuje swoich zobowiązań wynikających z umowy o świadczenia alimentacyjne, można je egzekwować na podstawie tytułu egzekucyjnego wydanego przez notariusza.

2. Ciężarna żona: zgodnie z art. 84 kodeksu rodzinnego, zasądzone na jej rzecz alimenty wypłaca się po urodzeniu dziecka bez konieczności wydawania dodatkowego orzeczenia.

Ciężarnej żonie przysługuje prawo do świadczeń alimentacyjnych niezależnie od tego, czy pracuje, i niezależnie od jej sytuacji finansowej, pod warunkiem że mąż dysponuje środkami do zapewnienia wsparcia finansowego.

Ciężarna żona, jak również żona, z którą mieszka dziecko, jest również uprawniona do świadczeń alimentacyjnych w przypadku rozwiązania małżeństwa.

3. Współmałżonek, z którym mieszka dziecko (art. 84 i art. 86 kodeksu rodzinnego).

Zgodnie z art. 84 kodeksu rodzinnego żonie, z którą mieszka dziecko, przysługuje prawo do świadczeń alimentacyjnych od męża będącego ojcem dziecka do czasu ukończenia przez dziecko trzeciego roku życia.

Jeżeli u dziecka występuje niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa, żonie, z którą dziecko mieszka, przysługuje prawo do świadczeń alimentacyjnych od męża do czasu ukończenia przez dziecko szóstego roku życia.

Żonie, z którą dziecko mieszka, przysługuje prawo do świadczeń alimentacyjnych niezależnie od tego, czy pracuje, i niezależnie od jej sytuacji finansowej, pod warunkiem że mąż dysponuje środkami do ich zapewnienia.

Prawo męża, z którym dziecko mieszka, do świadczeń alimentacyjnych określono w art. 86 kodeksu rodzinnego.

Mężowi, z którym dziecko mieszka, przysługuje prawo do świadczeń alimentacyjnych od żony będącej matką dziecka do czasu ukończenia przez dziecko trzeciego roku życia.

Jeżeli u dziecka występuje niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa, mężowi, z którym dziecko mieszka, przysługuje prawo do świadczeń alimentacyjnych od żony do czasu ukończenia przez dziecko szóstego roku życia.

Mężowi, z którym dziecko mieszka, przysługuje prawo do świadczeń alimentacyjnych niezależnie od tego, czy pracuje, i niezależnie od jego sytuacji finansowej, pod warunkiem że żona dysponuje środkami do ich zapewnienia.

Mężowi, z którym dziecko mieszka, przysługuje również prawo do świadczeń alimentacyjnych po rozwiązaniu małżeństwa.

4. Jedno z małżonków, nawet jeżeli jest zdolne do pracy, które mieszka z dzieckiem z niepełnosprawnością wymagającym stałej opieki i opiekuje się nim, pod warunkiem że drugie z małżonków dysponuje środkami do zapewnienia wsparcia finansowego (art. 88 kodeksu rodzinnego).

Zgodnie z art. 88 ukraińskiego kodeksu rodzinnego, jeżeli jedno z małżonków, nawet jeżeli jest zdolne do pracy, mieszka z dzieckiem z niepełnosprawnością wymagającym stałej opieki zewnętrznej i opiekuje się nim, to przysługuje mu prawo do świadczeń alimentacyjnych, pod warunkiem że drugi z małżonków dysponuje środkami do ich zapewnienia.

Prawo do świadczeń alimentacyjnych przysługuje przez cały okres mieszkania z dzieckiem z niepełnosprawnością i opieki nad nim i nie zależy od sytuacji finansowej rodzica, z którym dziecko mieszka.

Wysokość świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonka, z którym mieszka dziecko z niepełnosprawnością, określa się w orzeczeniu wydanym na podstawie art. 80 ust. 1 kodeksu, bez względu na jakiekolwiek świadczenia alimentacyjne zapewniane przez rodziców lub dorosłe dzieci tego małżonka.

Jeżeli kobieta i mężczyzna, którzy nie pozostają w związku małżeńskim, przez długi czas żyli jak rodzina, jedno z nich, które stało się niezdolne do pracy w trakcie wspólnego pożycia, jest uprawnione do świadczeń alimentacyjnych na podstawie art. 76 kodeksu.

5. Kobieta i mężczyzna, którzy nie pozostają w związku małżeńskim, jeżeli ich wspólne dziecko mieszka z jednym z nich (art. 91 kodeksu rodzinnego).

Rodzic, z którym mieszka dziecko, niepozostający w związku małżeńskim z drugim rodzicem ma prawo do świadczeń alimentacyjnych od tego drugiego rodzica – na podstawie art. 84 ust. 2–4, art. 86 i art. 88 kodeksu rodzinnego.

6. Dzieci i dorosłe dzieci niezdolne do pracy są uprawnione do świadczeń alimentacyjnych od członków najbliższej rodziny i dalszych krewnych, jeżeli nie mają rodziców (rozdział 22 kodeksu rodzinnego).

Zgodnie z art. 181 kodeksu rodzinnego rodzice ustalają między sobą w drodze porozumienia sposoby wywiązania się z obowiązku utrzymania dziecka.

W drodze porozumienia rodziców rodzic, który mieszka oddzielnie od dziecka, może partycypować w jego utrzymaniu w formie rzeczowej lub pieniężnej.

Na mocy orzeczenia sądowego alimenty na dziecko przyznaje się jako część dochodu rodzica lub jako stałą kwotę, zgodnie z wyborem rodzica lub innego przedstawiciela ustawowego, z którym dziecko mieszka.

Sposób odzyskiwania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych ustala się w orzeczeniu sądowym i można go zmienić innym orzeczeniem na wniosek uprawnionego do świadczeń alimentacyjnych.

Otrzymane alimenty na rzecz dziecka stanowią majątek dziecka (art. 179 kodeksu rodzinnego).

Zgodnie z art. 265 kodeksu rodzinnego dziadkowie są zobowiązani do utrzymywania małoletnich i młodocianych wnuków, którzy nie mają rodziców lub których rodzice nie są w stanie zapewnić im odpowiedniego utrzymania, pod warunkiem że dziadkowie mają do tego środki.

Art. 267 kodeksu rodzinnego stanowi, że dorosłe rodzeństwo jest zobowiązane do utrzymywania małoletniego i młodocianego rodzeństwa, które potrzebuje wsparcia finansowego, jeżeli rodzeństwo to nie ma rodziców ani małżonka lub jeżeli rodzice lub małżonek z uzasadnionych powodów nie są w stanie zapewnić im odpowiedniego utrzymania, pod warunkiem że dorosłe rodzeństwo ma do tego środki.

Dorosłe rodzeństwo jest zobowiązane do utrzymywania swojego dorosłego rodzeństwa, które jest niezdolne do pracy, potrzebuje wsparcia finansowego i nie ma rodziców, małżonka ani dorosłych dzieci, pod warunkiem że zobowiązane dorosłe rodzeństwo ma do tego środki.

Odpowiedzialność przybranego rodzica za utrzymanie przybranego dziecka wynika z art. 268 kodeksu rodzinnego, zgodnie z którym przybrany rodzic jest zobowiązany utrzymywać swoje małoletnie lub młodociane przybrane dzieci zamieszkujące z nim, jeżeli nie mają one rodziców, dziadków ani dorosłego rodzeństwa lub jeżeli osoby te nie są w stanie, z uzasadnionych powodów, zapewnić im odpowiedniego utrzymania, pod warunkiem że przybrany rodzic ma do tego środki.

Sąd może zwolnić przybranego rodzica z odpowiedzialności za utrzymanie przybranych dzieci lub ograniczyć tę odpowiedzialność w czasie, w szczególności w przypadku krótkiego okresu zamieszkiwania przybranego rodzica z matką lub ojcem dziecka lub niewłaściwego zachowania matki lub ojca dziecka w związku małżeńskim.

Zgodnie z art. 269–272 kodeksu rodzinnego osoby, w których rodzinie wychowywano dziecko, są zobowiązane do zapewnienia temu dziecku wsparcia finansowego, jeżeli dziecko to nie ma rodziców, dziadków ani dorosłego rodzeństwa, pod warunkiem że zobowiązane osoby mają do tego środki.

7. Dorosłe dzieci do 23 roku życia, które kontynuują naukę i potrzebują wsparcia finansowego: do czasu ukończenia nauki (art. 199 kodeksu rodzinnego).

8. Rodzice, którzy są niezdolni do pracy i potrzebują wsparcia finansowego (art. 172, 202, 203 kodeksu rodzinnego).

Zgodnie z art. 202 i 203 kodeksu rodzinnego dorosłe dzieci są zobowiązane do utrzymywania rodziców, którzy są niezdolni do pracy i potrzebują wsparcia finansowego.

Jeżeli matka lub ojciec zostali pozbawieni praw rodzicielskich, a prawa te nie zostały przywrócone, dziecko, w stosunku do którego prawa te zostały utracone, nie ponosi odpowiedzialności za utrzymanie matki lub ojca.

Poza świadczeniami alimentacyjnymi dziecko pokrywa dodatkowe wydatki rodziców spowodowane poważną chorobą lub niepełnosprawnością.

Jeżeli dorosłe dziecko nie opiekuje się rodzicami, którzy są niezdolni do pracy i niedołężni, wydatki związane z opieką można od niego odzyskać na mocy orzeczenia sądu (art. 172 kodeksu rodzinnego).

9. Dziadkowie lub pradiadkowie, którzy są niezdolni do pracy, potrzebują wsparcia finansowego i nie mają małżonka ani dorosłych dzieci, lub których małżonek lub dorosłe dzieci nie są w stanie, z uzasadnionych powodów, zapewnić im odpowiedniego utrzymania (art. 266 kodeksu rodzinnego).

Dorosłe wnuki lub prawnuki są zobowiązane do utrzymywania dziadków lub pradiadków, którzy są niezdolni do pracy, potrzebują wsparcia finansowego i nie mają małżonka ani dorosłych dzieci, lub których małżonek lub dorosłe dzieci nie są w stanie, z uzasadnionych

powodów, zapewnić im odpowiedniego utrzymania, pod warunkiem że dorosłe wnuki lub prawnuki mają do tego środki.

10. Przybrani rodzice, którzy są niezdolni do pracy i potrzebują wsparcia finansowego, dalsi krewni i inne osoby, z którymi dana osoba zamieszkiwała jako rodzina do czasu, gdy osiągnęła pełnoletność (art. 270 i art. 271 kodeksu rodzinnego).

Dorosłe przybrane dziecko jest zobowiązane do utrzymywania przybranego rodzica, który jest niezdolny do pracy i potrzebuje wsparcia finansowego, jeżeli ten przybrany rodzic regularnie zapewniał mu wsparcie finansowe przez okres co najmniej pięciu lat, pod warunkiem że przybrane dziecko ma do tego środki.

Odpowiedzialność przybranego dziecka za utrzymanie przybranego rodzica powstaje, jeżeli przybrany rodzic nie ma małżonka, dorosłych dzieci ani rodzeństwa lub jeżeli osoby te z uzasadnionych powodów nie są w stanie zapewnić mu odpowiedniego utrzymania.

Jeżeli dana osoba zamieszkiwała ze swoimi krewnymi lub innymi osobami jako rodzina aż do osiągnięcia przez siebie pełnoletności, to jest ona zobowiązana do utrzymywania tych krewnych lub innych osób, jeżeli są one niezdolne do pracy, pod warunkiem, że zamieszkiwała z nimi przez okres co najmniej pięciu lat i ma środki, aby je utrzymać.

Odpowiedzialność ta powstaje, jeżeli osoba potrzebująca wsparcia finansowego nie ma małżonka, dorosłych dzieci ani rodzeństwa lub jeżeli osoby te nie są w stanie, z uzasadnionych powodów, zapewnić jej odpowiedniego wsparcia.

W toku postępowania egzekucyjnego komornik państwowy przekazuje odzyskane należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych na rachunek prowadzony w banku lub innej instytucji finansowej wskazanej przez powoda w pisemnym wniosku lub przesyła je pocztą na adres korespondencyjny powoda, przy czym koszty tej operacji zalicza się do kosztów postępowania.

Jeżeli komornik państwowy nie posiada informacji niezbędnych do przekazania odzyskanych należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych, powiadamia powoda na piśmie o konieczności przekazania informacji na temat sposobu przekazania odzyskanych należności alimentacyjnych, danych rachunku bankowego lub innej instytucji finansowej lub dostawcy usług płatniczych spoza sektora bankowego na potrzeby otrzymania świadczeń alimentacyjnych (jeżeli dostępne) (rozdział XVI ust. 2 pkt 7 wytycznych w sprawie wykonywania orzeczeń sądowych – *Instrukcja z organizacji przymusowego wykonania riszeń*).

5) Jaki organ publiczny przyznaje świadczenia alimentacyjne w Ukrainie (czy zawsze jest to sąd)? Jakiego rodzaju świadczenia alimentacyjne zasądza sąd, a jakiego rodzaju świadczenia alimentacyjne przyznaje inny organ publiczny?

Rodzaje świadczeń alimentacyjnych określone w odpowiedzi na pytanie 4 „W jaki sposób i komu wypłaca się świadczenia alimentacyjne?” (pkt 1–10) mogą być zasądzone przez sąd lub ustalone w umowie o świadczenia alimentacyjne zawartej przez strony.

Taką umowę musi poświadczyć notariusz. Strony umowy mogą ustalić wysokość świadczeń alimentacyjnych oraz metodę i częstotliwość płatności według własnego uznania.

6) W jaki sposób oblicza się alimenty na dzieci i na członków rodziny? Czy wyrok może zostać zmieniony, jeśli zmieniły się koszty utrzymania lub sytuacja rodzinna? Jeśli tak, to w jaki sposób (na przykład przez automatyczną waloryzację w drodze indeksacji)?

Art. 182 kodeksu rodzinnego stanowi, że przy ustalaniu wysokości alimentów na dziecko sąd bierze pod uwagę:

- 1) stan zdrowia i sytuację finansową dziecka;
- 2) stan zdrowia i sytuację finansową osoby zobowiązanej do świadczeń alimentacyjnych na dziecko;
- 3) to, czy osoba zobowiązana do świadczeń alimentacyjnych na dziecko ma inne dzieci lub niezdolnego do pracy współmałżonka lub rodzica, bądź niezdolne do pracy dziecko;

3¹) to, czy osoba zobowiązana do świadczeń alimentacyjnych na dziecko dysponuje prawem własności, posiadania lub użytkowania mienia i praw majątkowych, w tym ruchomości i nieruchomości, pieniędzy, wyłącznych praw własności intelektualnej lub praw korporacyjnych;

3²) to, czy osoba zobowiązana do świadczeń alimentacyjnych na dziecko ponosi udowodnione przez powoda w sprawie o alimenty wydatki obejmujące zakup nieruchomości lub ruchomości, których koszt przekracza dziesięciokrotność minimum socjalnego dla osoby zdolnej do pracy, a osoba zobowiązana do świadczeń alimentacyjnych na dziecko nie wykazała źródła tych środków;

4) inne istotne okoliczności.

Alimenty na dziecko ustala się w wysokości wystarczającej i odpowiedniej do zapewnienia harmonijnego rozwoju dziecka.

Minimalna gwarantowana kwota alimentów na jedno dziecko nie może być niższa niż 50 proc. minimum socjalnego dla dziecka w danym wieku.

Minimalna zalecana kwota alimentów na jedno dziecko jest równa minimum socjalnemu dla dziecka w danym wieku i sąd może ją przyznać, jeżeli osoba zobowiązana do świadczeń alimentacyjnych na dziecko ma wystarczające zarobki (dochody).

Sąd nie jest ograniczony wysokością zarobków (dochodów) osoby zobowiązanej, jeżeli stwierdzi istnienie wydatków przekraczających jej zarobki (dochody), a osoba ta nie wykaże źródła środków na pokrycie tych wydatków.

Zgodnie z art. 183 kodeksu rodzinnego sąd ustala odsetek zarobków (dochodów) rodzica, jaki ma być wypłacany tytułem alimentów na dziecko.

W przypadku dochodzenia alimentów na co najmniej dwoje dzieci, sąd ustala odsetek zarobków (dochodu) rodzica przeznaczony na utrzymanie wszystkich dzieci, który będzie należny do czasu osiągnięcia pełnoletności przez najstarsze dziecko.

Jeżeli po osiągnięciu pełnoletności przez najstarsze dziecko żadne z rodziców nie wystąpi do sądu z powództwem o ustalenie wysokości alimentów na rzecz pozostałych dzieci, alimenty są należne w kwocie pozostałej po odliczeniu proporcjonalnego udziału dziecka, które osiągnęło pełnoletność.

Rodzic lub inny przedstawiciel ustawowy, z którym dziecko mieszka, ma prawo do złożenia w sądzie wniosku o wydanie orzeczenia o odzyskaniu od osoby zobowiązanej do świadczeń alimentacyjnych na dziecko należności z tytułu tych zobowiązań w wysokości jednej czwartej jej zarobków (dochodu) w przypadku jednego dziecka, jednej trzeciej w przypadku dwojga dzieci lub połowy w przypadku co najmniej trojga dzieci, do wysokości dziesięciokrotności minimum socjalnego dla dziecka w danym wieku na każde z dzieci.

Zgodnie z art. 184 kodeksu rodzinnego sąd, na wniosek beneficjenta, ustala alimenty na dziecko jako stałą kwotę pieniężną.

Wysokość alimentów na dziecko, ustaloną przez sąd lub uzgodnioną między rodzicami jako stałą kwotę pieniężną, waloryzuje się w drodze corocznej indeksacji zgodnie z przepisami prawa, chyba że osoba zobowiązana do świadczeń alimentacyjnych i wierzyciel uzgodnią inaczej. Na wniosek wierzyciela sąd może dokonać waloryzacji poprzez indeksację na kolejny okres.

Rodzic lub inny przedstawiciel ustawowy, z którym dziecko mieszka, ma prawo złożyć do sądu wniosek o wydanie orzeczenia o odzyskaniu należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych na rzecz dziecka w wysokości 50 proc. minimum socjalnego dla dziecka w danym wieku.

Należy jednak zauważyć, że sąd może później obniżyć lub zwiększyć kwotę alimentów na dziecko ustaloną orzeczeniem sądu lub uzgodnioną między rodzicami na wniosek osoby zobowiązanej lub odbiorcy alimentów na dziecko, jeżeli zmieniła się sytuacja finansowa, stan cywilny bądź stan zdrowia jednej z tych osób oraz w innych przypadkach określonych w kodeksie.

Ustalanie wysokości innych form rodzinnych świadczeń alimentacyjnych

Art. 80 kodeksu rodzinnego przewiduje, że świadczenia alimentacyjne na rzecz współmałżonka przyznaje się jako odsetek zarobków (dochodów) drugiego małżonka lub stałą kwotę pieniężną.

Sąd ustala wysokość świadczeń alimentacyjnych na rzecz współmałżonka z uwzględnieniem możliwości utrzymania go przez jego pełnoletnie dzieci lub rodziców, a także innych istotnych okoliczności.

Sąd, na wniosek płatnika lub wierzyciela może w późniejszym czasie zmienić ustaloną wysokość świadczeń alimentacyjnych, jeżeli zmieniły się sytuacja finansowa lub stan cywilny stron.

Art. 205 kodeksu rodzinnego stanowi, że sąd ustala wysokość świadczeń alimentacyjnych na rzecz rodziców jako stałą kwotę pieniężną lub jako odsetek zarobków (dochodów) zobowiązanego, biorąc pod uwagę sytuację finansową i stan cywilny stron.

Ustalając wysokość świadczeń alimentacyjnych i dodatkowych kosztów, sąd sprawdza, czy pozostałe dzieci, przeciwko którym nie wniesiono roszczenia alimentacyjnego, małżonek i rodzice osoby wnoszącej o alimenty mogą zapewnić jej utrzymanie.

W wyjątkowych przypadkach, gdy rodzice są poważnie chorzy lub niepełnosprawni, a dziecko ma wystarczające dochody (zarobki), sąd może zasądzić od dziecka, w formie ryczałtu lub rat płatnych przez określony czas, pokrycie wydatków związanych z leczeniem jego rodziców i opieką nad nimi.

Zgodnie z art. 272 kodeksu rodzinnego wysokość świadczeń alimentacyjnych należnych od pozostałych członków rodziny i krewnych na rzecz dzieci i osób dorosłych niezdolnych do pracy oraz potrzebujących wsparcia finansowego określa się jako odsetek zarobków (dochodów) lub stałą kwotę pieniężną.

Ustalając wysokość świadczeń alimentacyjnych, sąd bierze pod uwagę sytuację finansową i stan cywilny obu stron.

Jeżeli roszczenia nie wniesiono przeciwko wszystkim osobom odpowiedzialnym, ale tylko przeciwko niektórym z nich, kwotę świadczeń alimentacyjnych ustala się, biorąc pod uwagę odpowiedzialność wszystkich osób za zapewnienie środków utrzymania osoby wnoszącej roszczenie. Całkowita kwota alimentów należna na jedno dziecko musi w każdym przypadku być wystarczająca i odpowiednia do zapewnienia harmonijnego rozwoju dziecka i nie może być niższa niż 50 proc. minimum socjalnego dla dziecka w danym wieku.

Minimalna zalecana całkowita kwota alimentów na jedno dziecko należna od innych członków rodziny i krewnych jest równa minimum socjalnemu dla dziecka w danym wieku i sąd może ją przyznać, jeżeli osoba zobowiązana do świadczeń alimentacyjnych na dziecko ma wystarczające zarobki (dochody).

Jeżeli sytuacja finansowa lub stan cywilny osoby wypłacającej świadczenia alimentacyjne lub osoby je otrzymującej uległy zmianie, sąd może zmienić kwotę świadczeń alimentacyjnych lub zwolnić daną osobę ze świadczenia alimentacyjnego na wniosek którejkolwiek ze stron.

Jeżeli zaistnieją inne istotne okoliczności, sąd może zwolnić osoby wymienione w art. 267–271 kodeksu z obowiązku świadczenia alimentacyjnego.

Zgodnie z art. 192 kodeksu rodzinnego sąd, na wniosek płatnika lub wierzyciela świadczenia alimentacyjnego, może obniżyć lub podwyższyć kwotę alimentów na dziecko ustaloną orzeczeniem sądu lub uzgodnioną między rodzicami, jeżeli sytuacja finansowa, stan cywilny lub stan zdrowia którejkolwiek z tych osób uległy pogorszeniu, oraz w innych przypadkach przewidzianych w kodeksie.

Art. 71 ust. 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym (*Pro wykonawcze prowadzennja*) stanowi, że procedurę odzyskiwania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych określa ustawa. Komornik państwowy odzyskuje od dłużnika należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych w kwocie określonej w tytule wykonawczym, nie niższej niż minimum socjalne określone w kodeksie rodzinnym.

Zgodnie z procedurą określoną przez Radę Ministrów Ukrainy komornik państwowy dokonuje waloryzacji wysokości świadczeń alimentacyjnych ustalonej jako stała kwota pieniężna,

chyba że tytuł egzekucyjny lub umowa o alimenty na dziecko zawarta między rodzicami stanowi inaczej.

Waloryzacji kwoty świadczenia alimentacyjnego dokonuje się corocznie, począwszy od drugiego roku po jej ustaleniu.

Jeżeli wnioskodawca sam przedkłada tytuł egzekucyjny bezpośrednio do przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, indywidualnego przedsiębiorcy lub osoby fizycznej wymienionej w art. 7 ust. 1 ustawy, kwota świadczenia alimentacyjnego ustalona jako stała kwota pieniężna jest waloryzowana poprzez indeksację zgodnie z ustawą o waloryzacji dochodów (*Pro indeksaciju groszowych dochodiv naseleennia*), chyba że tytuł egzekucyjny lub umowa o alimenty na dziecko zawarta między rodzicami stanowi inaczej.

7) W wyrokach sądów ukraińskich wysokość świadczeń alimentacyjnych często stanowi 1/4 wynagrodzenia lub odsetek minimum socjalnego.

a) Jak uzyskać informacje na temat minimum socjalnego? (Czy istnieje oficjalna strona internetowa lub ukraiński organ centralny pomaga uzyskać takie informacje? Jeśli tak, to na jakiej podstawie?)

Art. 40 ust. 1 pkt 9 kodeksu budżetowego (*Biudżetny Kodeks Ukrainy*) stanowi, że ustawa o budżecie państwa (*Zakon pro derżawnyj biudżet Ukrajiny*) określa w szczególności kwotę minimum socjalnego w odpowiednim okresie budżetowym obliczaną na miesiąc na osobę, oddzielnie dla głównych grup społecznych i demograficznych oraz zakres, w jakim kwota ta jest zapewniona w danym okresie budżetowym.

Art. 41 ust. 2 pkt 4 kodeksu stanowi, że do czasu wejścia w życie ustawy o budżecie państwa na bieżący okres standardy socjalne i gwarancje socjalne, w tym kwota minimum socjalnego, jej zapewniony zakres, płaca minimalna, dodatki, rekompensaty i gwarancje dla ludności na bieżący okres budżetowy stosuje się w tych samych kwotach i na takich samych warunkach, jakie obowiązywały w grudniu poprzedniego okresu budżetowego.

Zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy o minimum socjalnym (*Pro prożytkowyj minimum*) wysokość minimum socjalnego na osobę w odniesieniu do głównych grup społecznych i demograficznych jest corocznie zatwierdzana przez Radę Najwyższą Ukrainy w drodze przyjęcia ustawy o budżecie państwa na dany rok.

Informacje na temat minimum socjalnego można znaleźć w ustawie o budżecie państwa na dany rok na stronie internetowej Rady Najwyższej Ukrainy – <https://www.rada.gov.ua/> – w zakładce „Ustawodawstwo” (*Zakonodawstwo*).

W razie potrzeby organ wnioskujący może zwrócić się do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy o udzielenie informacji na temat minimum socjalnego.

Zgodnie z art. 6 lit. g) Konwencji z 2007 r. o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny organy centralne ułatwiają uzyskanie dokumentów lub innych dowodów niezbędnych do rozpatrzenia wniosków wymienionych w art. 10 konwencji.

Jeżeli zatem Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy otrzyma wniosek od organu centralnego innego państwa, przekazuje mu informacje na temat minimum socjalnego dla dzieci w odpowiednich grupach wiekowych.

b) Jak uzyskać oficjalne informacje o miesięcznym wynagrodzeniu dłużnika? Czy ukraiński organ centralny pomaga uzyskać takie informacje?

W ramach postępowania egzekucyjnego komornik państwowy otrzymuje oficjalne informacje o miesięcznym wynagrodzeniu dłużnika w odpowiedzi na zapytania, wnioski lub inne rodzaje pism procesowych składane zgodnie z ustawą o postępowaniu egzekucyjnym i innymi przepisami.

Konwencja z 2007 r. o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny stanowi, że organy centralne udzielają pomocy w uzyskaniu odpowiednich

informacji o dochodach oraz, w razie potrzeby, o innych aspektach sytuacji finansowej dłużnika lub wierzyciela, w tym informacji o położeniu majątku.

Informacje takie przekazuje się jednak wyłącznie na wniosek. Gdy Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy otrzyma taki wniosek, podejmie w Ukrainie czynności wykonawcze w charakterze organu centralnego.

8) Czy możliwe jest uzyskanie urzędowego zaświadczenia o wysokości bieżących miesięcznych alimentów na dziecko lub zaległych zobowiązań alimentacyjnych? Jeżeli tak, kto może zażądać takiego zaświadczenia: tylko wierzyciel/dłużnik, czy także zagraniczny organ? Kto jest upoważniony do wydawania takich zaświadczeń i czy ukraiński organ centralny ułatwia ich uzyskanie?

Zgodnie z art. 71 ust. 4 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym komornik państwowy oblicza kwotę zaległych zobowiązań alimentacyjnych w ujęciu miesięcznym i koryguje w drodze indeksacji kwotę zobowiązań alimentacyjnych zgodnie z ust. 1 tego artykułu.

Komornik państwowy ma obowiązek poinformować wierzyciela i dłużnika o zaległościach, jeżeli:

- 1) od wierzyciela otrzymano tytuł egzekucyjny;
- 2) wierzyciel lub dłużnik złożył wniosek;
- 3) decyzję przesłano do przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, indywidualnego przedsiębiorcy lub osoby fizycznej, wypłacających dłużnikowi pensję lub, w stosownych przypadkach, emeryturę, stypendium lub inne rodzaje wynagrodzeń;
- 4) tytuł egzekucyjny przekazano innej państwowej służbie wykonawczej zgodnie z zakresem jej kompetencji;
- 5) postępowanie egzekucyjne zostało zakończone.

Ustęp 13 tego artykułu stanowi, że na wniosek wierzyciela państwowy lub prywatny komornik wydaje w terminie trzech dni roboczych zaświadczenie o zaległych zobowiązaniach alimentacyjnych w okolicznościach określonych w ustawie.

Zaświadczenie o zaległych zobowiązaniach alimentacyjnych jest ważne przez jeden miesiąc od daty jego wydania.

Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy określi format takiego zaświadczenia.

Zgodnie z rozdziałem XVI pkt 7 wytycznych w sprawie wykonywania orzeczeń sądowych, jeżeli państwowy lub prywatny komornik otrzyma od wierzyciela wniosek o wydanie zaświadczenia o zaległych zobowiązaniach alimentacyjnych, w terminie trzech dni roboczych wydaje takiej zaświadczenie opatrzone swoją pieczęcią.

W celu wydania zaświadczenia komornik oblicza wysokość zaległych zobowiązań alimentacyjnych od dnia doręczenia tytułu egzekucyjnego. Jeżeli łączna kwota zaległych zobowiązań alimentacyjnych od dnia złożenia tytułu egzekucyjnego do dnia jego wykonania jest niższa od sumy należności alimentacyjnych za trzy miesiące, państwowy lub prywatny komornik informuje wierzyciela na piśmie o odmowie wydania zaświadczenia i przekazuje mu wyliczenie zaległości.

9) W sprawach o przyznanie alimentów na dziecko mogą być potrzebne oficjalne informacje o rodzicach dziecka. Czy zgodnie z art. 6 ust. 2 lit. g) Konwencji haskiej z 2007 r. o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny organ centralny Ukrainy może ułatwić uzyskanie dokumentów w takich przypadkach?

Na wniosek otrzymany na podstawie Konwencji haskiej z 2007 r. o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny można przekazać informacje o miejscu zameldowania danej osoby na terytorium Ukrainy. Wszelkie inne informacje – dotyczące dochodów, sytuacji finansowej, majątku lub stanu cywilnego osoby fizycznej itp. – można uzyskać wyłącznie na podstawie orzeczenia sądowego wydanego zgodnie z traktatem międzynarodowym, w

szczegółności Konwencją z 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych.

10) Jak ustalić adres osoby zobowiązanej do świadczeń alimentacyjnych (dłużnika)? Czy organ centralny Ukrainy może przekazać innym organom centralnym adres dłużnika na wniosek o podjęcie odpowiednich szczególnych działań na podstawie art. 7 konwencji haskiej z 2007 r.? Ile czasu zazwyczaj zajmuje otrzymanie odpowiedzi na taki wniosek (np. czy organ centralny ma bezpośredni dostęp do takich danych, czy też musi zwrócić się o te informacje do konkretnego rejestru, co wymaga czasu)?

W art. 4 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym określono obowiązkowe wymogi dotyczące tytułu egzekucyjnego.

Zgodnie z ust. 1 pkt 3 tego artykułu tytuł egzekucyjny zawiera: pełną nazwę (w przypadku osób prawnych) lub nazwisko, imię oraz nazwisko patronimiczne, o ile dotyczy, (w przypadku osób fizycznych) wierzyciela i dłużnika, adres siedziby (w przypadku osób prawnych) lub adres miejsca zamieszkania (w przypadku osób fizycznych) oraz datę urodzenia dłużnika (w przypadku osób fizycznych).

Zgodnie z art. 19 tej ustawy w stosownych okolicznościach strony niezwłocznie zawiadamiają komornika państwowego na piśmie, nie później niż następnego dnia roboczego, jeżeli dłużnik samodzielnie wykonał wyrok w całości lub w części; jeżeli istnieją okoliczności powodujące obligatoryjne zawieszenie wykonania; jeżeli odroczono spłatę lub ustalono plan spłaty w ratach; jeżeli zmieniono sposób i procedurę wykonania wyroku; jeżeli zmieniło się miejsce zamieszkania lub pobytu (w tym adres zameldowania) lub adres siedziby dłużnika oraz jeżeli dłużnik (osoba fizyczna) zmienił miejsce zatrudnienia.

Art. 18 ust. 3 pkt 3 tej ustawy stanowi, że w celu ochrony interesów wierzyciela w trakcie postępowania egzekucyjnego komornik państwowy ma prawo do bezpłatnych wyjaśnień, oświadczeń i innych rodzajów informacji, w tym informacji poufnych, od organów państwowych, przedsiębiorstw i organizacji – niezależnie od tego, kto jest ich właścicielem, a także od urzędników, stron i innych uczestników postępowania.

Ponadto, zgodnie z ust. 5 tego artykułu, podczas wykonywania orzeczenia komornik państwowy ma prawo do bezpośredniego dostępu do informacji, w tym informacji poufnych, w publicznych bazach danych i rejestrach, także w formie elektronicznej, dotyczących dłużników, ich majątku, dochodów i funduszy.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 tej ustawy, jeżeli nie ma informacji o miejscu zamieszkania lub pobytu dłużnika będącego osobą fizyczną lub dziecka – w przypadku tytułu egzekucyjnego do odebrania dziecka – komornik państwowy zwraca się do sądu o wydanie nakazu poszukiwania danej osoby.

Jeżeli Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy otrzyma od zagranicznego organu centralnego wniosek o ustalenie adresu pobytu osoby na terytorium Ukrainy zgodnie z celami Konwencji z 2007 r. o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny, ministerstwo podejmuje odpowiednie działania.

W szczególności organ centralny wysyła wniosek do Państwowej Służby Migracyjnej Ukrainy lub do organów ds. ewidencji ludności, ponieważ sam nie ma dostępu do odpowiedniego rejestru. Rozpatrzenie takiego wniosku trwa od jednego do dwóch miesięcy (rozdział I pkt 8.2 ppkt 2 wytycznych w sprawie wykonania w Ukrainie Konwencji o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny, rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy nr 2904/5 z dnia 15 września 2017 r. – *Instrukcja pro wykonannia v Ukrajinі Konwencji pro miżnarodne stiagnennia alimentiv na ditej ta inszych vydiw simejnoho utrymannia vid 15.09.2017 № 2904/5*).

Wniosek musi zawierać nazwisko, imię oraz nazwisko patronimiczne poszukiwanej osoby, jej datę urodzenia oraz, w miarę możliwości, miejsce urodzenia oraz ostatnie znane miejsce zamieszkania.

Należy także zaznaczyć, że zgodnie z art. 11 ustawy o informacjach (*Pro informacju*) nie wolno gromadzić, przechowywać, wykorzystywać ani rozpowszechniać informacji poufnych o danej osobie bez jej zgody, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie i wyłącznie w interesie bezpieczeństwa narodowego, dobrobytu gospodarczego lub ochrony praw człowieka. Poufne informacje o osobie fizycznej obejmują w szczególności jej pochodzenie etniczne, wykształcenie, stan cywilny, wyznanie, stan zdrowia, a także adres zamieszkania oraz datę i miejsce urodzenia.

W związku z tym we wniosku należy wskazać cel, w jakim potrzebne są te informacje.

11) Jeżeli dłużnik alimentacyjny (dłużnik) nie płaci świadczeń alimentacyjnych dobrowolnie, to jakie środki można podjąć w celu ich wyegzekwowania?

Procedurę odzyskiwania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych określa art. 71 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym.

Jeżeli całkowita kwota zaległych zobowiązań alimentacyjnych przekracza sumę należności alimentacyjnych za trzy miesiące, egzekucję można przeprowadzić z majątku dłużnika.

Odzyskanie należności z wynagrodzenia nie wyklucza możliwości przeprowadzenia egzekucji należności z majątku dłużnika, jeżeli całkowita kwota zaległych zobowiązań przekracza kwotę należności za trzy miesiące.

Jeżeli całkowita kwota zaległych zobowiązań alimentacyjnych przekracza sumę należności za cztery miesiące, komornik państwowy podejmuje uzasadnione decyzje w celu:

- 1) zawieszenia prawa dłużnika do wyjazdów poza obszar Ukrainy do czasu całkowitej spłaty zaległych zobowiązań alimentacyjnych;
- 2) zawieszenia prawa jazdy dłużnika do czasu całkowitej spłaty zaległych zobowiązań alimentacyjnych;
- 3) zawieszenia prawa dłużnika do używania broni palnej myśliwskiej, broni pneumatycznej, broni pozbawionej cech użytkowych lub urządzeń wyprodukowanych w kraju, służących do wystrzeliwania pocisków gumowych lub podobnych nieśmiertelnych pocisków, do czasu całkowitej spłaty zaległych zobowiązań alimentacyjnych;
- 4) zawieszenia pozwolenia dłużnika na polowanie do czasu całkowitej spłaty zaległych zobowiązań alimentacyjnych.

Jeżeli alimenty płacone są na utrzymanie dziecka z niepełnosprawnością, dziecka z ciężkimi urazami okołoporodowymi układu nerwowego, poważnymi zaburzeniami wrodzonymi, rzadkimi chorobami sierocymi, chorobami onkologicznymi lub onkohematologicznymi, mózgowymi, poważnymi zaburzeniami psychicznymi, cukrzycą typu I (insulinozależną), ostrymi lub przewlekłymi zaburzeniami nerek w IV stadium lub dziecka z poważnymi obrażeniami, które wymaga przeszczepu narządów lub opieki paliatywnej, komornik państwowy podejmuje wyżej wymienione decyzje, jeżeli wysokość zaległych zobowiązań alimentacyjnych przekracza sumę należności za trzy miesiące.

Należy zauważyć, że – zgodnie z rozdziałem XIII „Przepisy przejściowe i końcowe” ust. 10² akapit dwudziesty drugi ustawy – do czasu zakończenia lub zniesienia stanu wojennego na terytorium Ukrainy zawieszono decyzje komorników państwowych o zawieszeniu prawa dłużników do używania broni palnej myśliwskiej, broni pneumatycznej, broni pozbawionej cech użytkowych oraz urządzeń wyprodukowanych w kraju, służących do wystrzeliwania gumowych lub podobnych nieśmiertelnych pocisków.

Jeżeli całkowita kwota zaległych zobowiązań alimentacyjnych przekracza sumę odpowiednich należności za jeden rok, komornik państwowy podejmuje decyzję o nałożeniu na dłużnika grzywny w wysokości 20 proc. kwoty zaległych zobowiązań alimentacyjnych.

Jeżeli całkowita kwota zaległych zobowiązań alimentacyjnych przekracza sumę odpowiednich należności za dwa lata, komornik państwowy podejmuje decyzję o nałożeniu na dłużnika grzywny w wysokości 30 proc. kwoty zaległych zobowiązań alimentacyjnych.

Jeżeli całkowita kwota zaległych zobowiązań alimentacyjnych przekracza sumę odpowiednich należności za trzy lata, komornik państwowy podejmuje decyzję o nałożeniu na dłużnika grzywny w wysokości 50 proc. kwoty zaległych zobowiązań alimentacyjnych.

W przyszłości, jeżeli kwota zaległych zobowiązań alimentacyjnych znów przekroczy sumę należności za jeden rok, komornik państwowy podejmie decyzję w sprawie wysokości grzywny, jak określono powyżej. Kwoty grzywien, o których tutaj mowa, podlegają odzyskaniu od dłużnika zgodnie z procedurą przewidzianą w ustawie i przekazywane są wierzycielowi (art. 71 ust. 14 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym).

Ponadto w art. 183¹ kodeksu wykroczeń (*Kodeks Ukrainy pro administratywni prawoporushennia*) wprowadzono odpowiedzialność z tytułu niepłacenia świadczeń alimentacyjnych.

W związku z tym, jeżeli działania dłużnika stanowią wykroczenie w rozumieniu art. 183¹ kodeksu wykroczeń, komornik państwowy sporządza protokół wykroczenia i przekazuje go sądowi, którego właściwość obejmuje adres siedziby państwowej służby komorniczej. Art. 164 kodeksu karnego (*Kryminalnyj Kodeks Ukrainy*) przewiduje odpowiedzialność karną za uchylanie się od płatności na rzecz dzieci. Art. 477 ust. 1 kodeksu postępowania karnego definiuje ściganie z oskarżenia prywatnego jako postępowanie karne wszczynane przez śledczego lub prokuratora wyłącznie na wniosek poszkodowanego dotyczący przestępstw określonych w szczególności w art. 164 ust. 1 kodeksu karnego. W związku z tym wierzyciel ma prawo złożyć do organów ścigania zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa określonego w tym przepisie.

12) Proszę zwięźle opisać wszelkie ograniczenia w egzekucji, w tym przepisy chroniące dłużnika i terminy przedawnienia w postępowaniu egzekucyjnym w Ukrainie.

W art. 34 i 35 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym określono przesłanki i terminy zawieszenia czynności egzekucyjnych w ramach postępowania egzekucyjnego.

Art. 48 tej ustawy zakazuje zajmowania środków (i) na pojedynczym rachunku bankowym otwartym zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 35¹ kodeksu podatkowego (*Podatkovyj Kodeks Ukrainy*), (ii) na bieżących rachunkach bankowych o specjalnym przeznaczeniu – otwartych na podstawie art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy o odszkodowaniach za szkody i zniszczenia w nieruchomościach niektórych kategorii w wyniku wrogich działań, aktów terroryzmu i sabotażu spowodowanych zbrojną agresją Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie oraz o państwowym rejestrze mienia uszkodzonego i zniszczonego w wyniku wrogich działań, aktów terroryzmu i sabotażu spowodowanych zbrojną agresją Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie (*Pro kompensaciju za poszkodzenie ta zniszczenie wnaslidok bojowych dij majno...*) – lub (iii) na innych rachunkach bankowych, których zajęcie jest zabronione ustawą. Ponadto, zgodnie z art. 48 ust. 7 tej ustawy, jeżeli kwota podlegająca odzyskaniu w ramach postępowania egzekucyjnego nie przekracza dwudziestokrotności płacy minimalnej, nie zajmuje się jedyne miejsce zamieszkania dłużnika ani działki, na której znajduje się budynek będący jego miejscem zamieszkania. W takim przypadku komornik państwowy podejmuje środki w celu wykonania orzeczenia w ramach egzekucji z innych składników majątku dłużnika.

Ponadto art. 73 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym zawiera wykaz środków pieniężnych, które nie podlegają zajęciu.

1. Następujące płatności nie podlegają zajęciu:

- 1) odprawy pieniężne wypłacane w przypadku zwolnienia pracownika;
- 2) zwrot kosztów poniesionych przez pracownika w związku z przeniesieniem, skierowaniem do pracy w innym obszarze lub wyjazdem służbowym;
- 3) dodatki za pracę w terenie, świadczenia i środki wypłacane zamiast diet i dodatków na zakwaterowanie;
- 4) pomoc finansowa dla osób pozbawionych zasiłku dla bezrobotnych;
- 5) zasiłek z tytułu ciąży i urodzenia dziecka;
- 6) ryczałtowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka;
- 7) zasiłek z tytułu przysposobienia dziecka;
- 8) zasiłek dla dzieci objętych kuratelą lub opieką;

- 9) dodatek na dziecko dla matek samotnie wychowujących dzieci;
 - 10) zasiłek dla opiekunów co najmniej trojga dzieci poniżej 16 roku życia; zasiłek dla opiekunów dziecka z niepełnosprawnością; zasiłek z tytułu czasowej niezdolności do pracy dla opiekunów chorego dziecka oraz inne przewidziane prawem zasiłki na dzieci;
 - 11) zasiłek na leczenie;
 - 12) zasiłek pogrzebowy;
 - 13) miesięczna pomoc finansowa związana z ograniczeniem spożycia żywności wytwarzanej lokalnie i we własnym gospodarstwie dla obywateli zamieszkujących na terytorium, w którym doszło do skażenia promieniotwórczego;
 - 14) dopłaty do obiadów oraz bony na rehabilitację i pobyt w domu opieki otrzymywane z funduszu konsumpcyjnego.
2. Zajęciu nie podlegają także:
- 1) kwota pomocy finansowej niepodlegająca opodatkowaniu;
 - 2) rekompensata pieniężna za umundurowanie i zaopatrzenie rzeczowe;
 - 3) odprawa w przypadku zwolnienia (rezygnacji) ze służby wojskowej, służby policyjnej lub Państwowej Służby Penitencjarnej Ukrainy, a także wsparcie pieniężne niemające charakteru stałego i w innych przypadkach przewidzianych prawem;
 - 4) ryczałtowa pomoc finansowa w przypadku śmierci, niepełnosprawności lub częściowej niezdolności do pracy bez przyznanej kategorii niepełnosprawności dla żołnierzy, osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej oraz rezerwistów powołanych na ćwiczenia wojskowe (lub sprawdzające) i specjalne przeszkolenie lub do służby w rezerwie kadrowej;
 - 5) pomoc pieniężna związana z bezpłatnymi protezami (ortezami) na rzecz uczestników operacji antyterrorystycznej oraz uczestników działań bezpieczeństwa narodowego, obrony, oporu i odstraszenia w związku z agresją zbrojną Federacji Rosyjskiej w obwodach donieckim i ługańskim, którzy utracili funkcje kończyn, lub pomoc charytatywna otrzymana przez te osoby, niezależnie od jej wielkości i źródła pochodzenia.

13) Czy organizacje publiczne lub prywatne w Ukrainie mogą wypłacać zaliczki na poczet świadczeń alimentacyjnych w całości lub w części w zastępstwie dłużnika?

Obowiązujące prawo ukraińskie nie przewiduje wypłacania przez organizacje publiczne lub prywatne zaliczek na poczet świadczeń alimentacyjnych w całości ani w części w zastępstwie dłużnika.

14) Czy istnieją dodatkowe koszty związane z dochodzeniem roszczenia przed sądem lub z postępowaniem egzekucyjnym? Jeśli tak, to ile mogą one wynosić? Czy w przypadku niedostatecznych środków finansowych można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania sądowego lub egzekucyjnego?

W ustawodawstwie ukraińskim nie przewidziano, aby wierzyciel ponosił jakiegokolwiek koszty w związku z przedstawieniem tytułu egzekucyjnego w celu odzyskania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych.

Zgodnie z art. 43 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym komornik państwowy może jednak ponosić wydatki inne niż te, które zostały ustalone przez Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy w celu zapewnienia biegu postępowania egzekucyjnego, pod warunkiem że wierzyciel wpłaci wymaganą zaliczkę.

Po zakończeniu postępowania egzekucyjnego lub po zwróceniu tytułu egzekucyjnego wierzycielowi otrzymuje on zwrot zaliczki, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Do wniosku składanego do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy na podstawie Konwencji z 2007 r. o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny wnioskodawca musi załączyć informacje o swojej sytuacji finansowej.

Ministerstwo Sprawiedliwości rozpatruje wnioski i przekazuje je za pośrednictwem Ośrodka Koordynacji Bezpłatnej Pomocy Prawnej (*Koordinacijnyj centr z nadання bezплатној правничој допомоги*) do regionalnych ośrodków udzielających nieodpłatnej pomocy prawnej na etapie sądowym.

Zgodnie z konwencją haską z 2007 r. rozpatrywanie wniosków nie wiąże się z kosztami sądowymi, z wyjątkiem wniosków o ustalenie ojcostwa.

W przypadku wniosków o ustalenie ojcostwa pobiera się opłatę sądową w wysokości 0,4 minimum socjalnego dla osób zdolnych do pracy (art. 4 ust. 2 pkt 2 ppkt 3) ustawy o opłatach sądowych (*Pro sudowyj zbir*).